
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף נז’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פסעיק, ניו ג'רסי

AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין חופת נדה

- הנמוקי יוסף הביא שיטת הריטב"א שהלכה כרב שיש חופה לפסולות ולכן פסק שחופת נדה הוי חופה בדיעבד שלא כשיטת הרמב"ם. והמגיד משנה שם הביא מח' בשיטה זו שאינו קונה אם אינו קונה כלל או רק אינו קונה לענין כתובה אכן קונה לשאר דברים כמו ירושה טומאה וכן הובא שתי דעות אלו בשלחן ערוך. [והרמ"א שם הביא תלה כתיבת הכתובה קודם החופה במח' אם חופת נדה קונה אכן נקט שלכתחילה לכו"ע כותבים מקודם ע"ש שתלוי אם צריך חופה הראויה לביאה אם לאו].

ונעיין בכמה דינים בחופת נדה:

- החלקת מחוקק הביא מח' אם פירסה בשעת חופה מהו דינו שלשיטת הרא"ש קנה ולשיטת המרדכי לא קנה.
- הפתחי תשובה הביא מח' אם סופרת ז' נקיים שהוא רק איסור ביאה מדרבנן אם ג"כ אמרינן שאינה קונה אם לאו.
- בטהרת ישראל הביא כמה דינים שאסור להם להתיחד והמנהג ג"כ לקדש פעם שניה אחר טבילתה ע"ש. אכן אם ביכלתה ללכת למקוה ורק עדיין לא טבלה דעת הערוה"ש שמותר להתחיד ואין בזה דין חופת נדה.

- נמוקי יוסף יבמות יט. מדפי הרי"ף
- רמב"ם אישות פ"י הל' ב'
- מגיד משנה שם
- שלחן ערוך אבה"ע סא'
- חלקת מחוקק שם ס"ק א'
- פתחי תשובה שם ס"ק ד'
- טהרת ישראל סימן קצב' ס"ק לה'
- ערוך השלחן שם ס"ק טו'

סימן סא סעיף א' א' אבל אם היתה גדה ואח"כ כנסה לחופה. כ"כ הרא"ש [בכחובות פ"ה סי' רל], דלי פירסה גדה אח"כ כבר קנאה במחילת מופה, דסוף מופה היא מחילת ביאה [ראה שם ג"ו ע"א], מנאל דחופה קונה במחילתה. אבל במרדכי [שם סי' קע"ח] משמע דלף דהיה טעוריה כשנכנסה לחופה, אם פירסה גדה צמח מופתה פסקה לה מיצת ביאה. והדבר ממוה, אם כבר קנאה במחילת מופה אין יוסקע הקנין כשפירסה גדה. ואפשר דקנינה ליה דסוף מופה קונה ומחילת ביאה היא אחר סוף מופה, והקנין נגמר בסוף שצעת ימי המשטה או במחילת ביאה. כתב המרדכי [שם], ז"ל שפירסה גדה בשעת וסמה

סימן סא סעיף א' א' אבל אם אב"א אבל אם היתה גדה ואחר כך כנסה לחופה אבל שלא בשעת וסמה מיצת אמרה ליה היתה גדה ואחר כך כנסה ונתיחד עמה יאינה כאשתו באלא לכל הדברים לחופה וכו'. ואם כנסה לחופה ובחופה פירסה גדה, אמרינן מחילת מופה קונה. כ"כ הרא"ש [בכחובות פ"ה סי' רל]. ועיין מה שכתבתי בסמוך [סק"ב] בשם המרדכי [שם סי' קע"ח] והגהת אשר"י [שם]:

שכן פירסה גדה שלא בשעת וסמה, וכן פסקו כל הפוסקים לעיל [סימן ג"ו סעיף ג'] גבי מוזנות, וא"כ ה"ה הבא, דהא אפילו נמגרשה מן האירוסין צעל כרחה אפי"ה אינו נומן לה המוספת כמבואר לעיל סימן (ג"ד) [ג"ה] סעיף ו' שלא כתב לה אלא על מנת לכוונה לחופה דחזיא לביאה, ואם יאירע לה אונס דלא מהיה ראויה לביאה מה לו לאונסה, סוף סוף לא כתב לה על דעת רק כשיכנס עמה לחופה הראויה לביאה. ורמזי כצ"ח [א"ת ג'] [ד] כתב על דברי המרדכי, מלמוד ערוך הוא. והגן רואה שהשלמן ערוך ואין לו פה לאכול. יש לכתב דהמרדכי מפרש דפירסה גדה אח"כ וכמו שכתבתי בס"ק * (לפני זה, ויכולה לומר מאחר דהיה כבר מיצת מופה הראויה לביאה לא הפסדתי מאחר ד"ל מוזן גרס: ב) אלא לכל הדברים עדיין היא בארוסה. משמע דאינו יורשה ואינו זוכה במחילתה ונמנעה ידיה וצפירות, שהן הדי דברים שהצעל וזכה באשמו

נחלת צבי קניא, דשמה מיצת צעילה קונה ואילו ידע החתן שאינו יכול לעצול שמה לא היה כונס עמה, ומיהו טעמא כבש שם שיש להודיע להחמן כשכונס אס [היא] טעוריה אס לאו. ומעמה הרב הג"ה שהגיה בסמוך [סעיף ב'] דברי הגהת אשר"י שטוב להודיע כו', הודעה זו לא ידעמי למה, דהלל צין להרמז"ם צין להרא"ש משמע שאף צדע החתן שהיא גדה הוי כארוסה לענין מוספת כחובה. ואפשר מדקיים [הגהת אשר"י] וכן נכון לעשות, משמע שגם מעטם אחר נכון לעשות, משום שלא יגע בצרחה, וכמ"ש הרב המגיד על הרמז"ם פ"ד מהלכות אשוח [ה"ב] והצילו ב"י, ע"ש:

פתחי תשובה ד. אבל אם היתה גדה. עיין ב"ש סוף סק"ב שכתב דאם היתה לה חופה תוך שבעה נקיים שצריכה כלה לישב, ס"ל להמגיד דהוי חופה אפילו לשיטת הרמב"ם, כיון דאינו אלא חשש שמא ראתה לכן מהני החופה, עכ"ל. הנה מ"ש זה בשם המגיד, כונתו לדברי המגיד משנה פ"א מהלכות איסורי ביאה סוף דין י', ע"ש היטב. ומצאתי בשער המלך פ"י מהלכות אישות בקונטרס חופת חתנים סעיף ו' שנסתפק בדין זה אי חופה שאינה ראויה לביאה מחמת איסור דרבנן אי חשיבא חופה לדעת הרמב"ם ויטעו, והביא בשם הרב מהר"ח אבולאפאי שהוכיח מדברי הרב המגיד [פ"י מאישות הי"ן] בענין לכתוב כתובה קודם כניסתה לחופה, דמבואר מדבריו דלכתחילה בעינן שלא יחסר דבר אפילו מדבריהם, הא אם עבר וכנס חופה גמורה היא כיון דמדאורייתא חזיא. ולפ"ז הוא הדין בכלה שנסכסה לחופה בתוך שבעה נקיים שלה דאין איסורו אלא מדרבנן מועילה החופה ברעבר. והרב המחבר ז"ל האריך לחלוק עליו, וס"ל שלדעת הרמב"ם ז"ל לא שנה לן בין דאורייתא לדרבנן, ומדברי הרב המגיד שם אין ראייה כלל, וגם מדברי הרב המגיד דפ"א מהלכות איסורי ביאה [שינוין עליהם הביש הג"ל] אין ראייה, דלא קאי התם אלא לענין יחוד לחלמדי חכם, אבל לענין קנין מסתברא ודאי דלא קני לה כיון דליכא חיבת ביאה שהרי אסור לבוא עליה, ומה לי מחמת איסור תורה או מחמת אזהרת חז"ל. ומסיק, וזאת תורה גמורה, לדעת הרמב"ם ויטעו אפילו בחופה דלא חזיא לביאה אלא מדרבנן דינה כארוסה, וכן מתבאר ג"כ מדברי הרב משאת בנימין סי' צ"א שכתב שמה שנוהגין לעשות נישואין לבתולה [שעדיין לא טבלה] כערב שבת ולערב טובלין אותה ובעול אותה, שלדעת הרמב"ם דס"ל דחופת גדה לא קנה, לא יפה הם עושים, שנמצא שקונה אותה בשבת, יעו"ש, הרי דבא פילו בבעיה נקיים דאיסורא דרבנן ס"ל דלא קנה, כן נראה לי להלכה, ככ"ד ע"ש. ולע"ד צ"ע, דלכאורה אפשר לומר דהמשה בנימין ש"ל כבתולה שגועה זמנה לראות וראתה, דהיא גדה מן התורה עד שכתבו במים, וא"כ אין ראייה. ועיין בהגהת טעם המלך [בכבוד חופה] שם שהביא עוד ראייה לזה מדברי תשובת חכם צבי סי' ב', דמבואר שם דס"ל ג"כ הכי דאפילו מחמת איסור דרבנן מיקרי חופה שאינה ראויה לביאה, ע"ש: ה. אלא לכל הדברים. עיין בשער המלך שם [קונטרס חופת חתנים] סעיף ד' שהביא דבשחובת מהרש"ך ח"ג סי' כ"ו תמה על הרמב"ם, כיון דחופה דלא חזיא

ראש פינה - חלקת השדה חופה דחזיא לביאה והלא היא פירסה גדה קודם, ע"ש. דס"ל דסוף חופה קונה כו'. ולפ"ז יהיה הפירוש בגמ' [שם ג"ו ע"א] כפשוטו, וסוברי כשיטת הרמב"ם [שם]. והקנין נגמר בסוף שבעת ימי המשטה כו'. אינו יודע לפרש זאת, דמה ענין סוף ימי המשטה לקנין. וראיתי בקונטרס אחרון להמקנה דהיינו משום דמשמע בטובה דף כ"ה [ע"ב] דמשך החופה הוא כל שבעת ימי המשטה, ע"ש. וכמ"ש בס"ק זה כו'. כצ"ל. ועיין בקונטרס אחרון [להמקנה] דהקשה, א"כ היכי קאמר המרדכי דמיירי בשעת וסמה, א"כ היתה מחילת חופה באיסור דהא צריך לפרוש עונה סמוך לוסתה וי"ד סימן קפ"ד סעיף ב']. ולפי מה שכתב הח"מ לעיל דמשך החופה הוא שבעת ימי המשטה, ניחא, דר"ל שפירסה גדה בתוך השבעה ימים, ע"ש:

גליון מהרש"א סימן סא סעיף א. אבל אם היתה גדה. ופסקוה מנה שלש שנים גרועה מנה אס מסרה אל לחופה. משנה למלך פ"ג ה"ה מאשות. בשער המלך קונטרס חופת חתנים סעיף ד' עלה מ"ע ע"ד ל"ה האמנם הא קשה לי, הקשה ממה שכתבו בירושלמי [ויחא פ"א סוף ה"ה] לאשה אחרת המקינו לו שקדש אותה ביום הכיפורים, הביאו המו"ק רש פ"ק דינאה ו"ד ע"ב [ה"ה] ועל כרחק היה ג"כ כונסה לחופה כדפריך בגמ' [שם ע"א] כל כמה דלא ניס לה לא מיקרי צימו, ואין קונה. הא הוי חופה דלא חי לביאה להר"מ ופי' מאישות הי"ב] שבעת ימי המשטה אסור מדאורייתא. וכמ"ש אולי ש' לחלק כיון דאין האסור מחמת עממה וכן יומא גרס. א"כ אם לא ראויה ממנה אסור דרבנן, עיין שם סעיף ו', ועיין בגליון לקמן [ד"ה ודע וכו']:

מאר

ד) מאחר שאינה ראויה לביאה כלל. והנה כשנזכר הר"ש [המובא בציונים שבהג"ה] מנזאר צדין זה צ"ע טעמים. א', ללא עדיף מפירקה נדה לאין הבעל יורסה. ב', דשם [ד]היה עוזבא דנתן לנתנו על תנאי [ד]אס--ממות קודם הנישואין יהיה להקדש, אוליין צמר דעמו דרזנה לעשות טובה לנשמתו לימן להקדש ולא שירשו יורשיו. והרב רמ"א פסק כסמך דאין יורש אשתו כשהיא חולנית מאחר שאינה ראויה לביאה כלל, משמע דהוא מחלק מסבבת נפשו דגרע מנדה דל"כ סותרים דברי הר"ש כשנזכר למ"ש בפסקיו [כתובות פ"ה סי' ר'] דשופת נדה היו חופה, וכ"כ דברשה צמין (ל') [צ', אות י"ג].

הבעל מחמת המחילה, ונחשבת הר"ש איידי שאינה פסק לה, משו"ה לא מהני מחילה שלה, אבל לא מירך על הקושיא הראשונה למה לא מחזיר הגדויל כיון דאזינה פסק הגדויל ולא היא. ויותר מסבבת דלא שייך כאן מחילה, ד"ל [דףק] דהימה לה חופה (ד)הימה כגורה שחמור לנזורה ולא הימה דעתה לנחול לו, ומ"ש כדי שירשנה, היינו כוונתו הימה לזה אבל לא כוונתה, וכן הוא לשיטת הרמב"ם [פ"י מאישות ה"ב] אס היא נדה והימה לה חופה אינו יורסה ולא אמרינן דמחילה לו, כן ה"ל לדין. ואין להקשות ממ"ש סוף סימן (נ"ה) [נ"ו] צמולית דיורש אשתה, דשם איידי כשהיא חופה לביאה, וכ"כ צ"ח [שם אות

ו]אכא למדק מופוק ליה [ד]הא לר"ך להחזיר הגדויל מן שנה הראשונה [ראה רמ"א לעיל סוף סימן נ"ג]. ו"ל (משום) [*דמירין] דהיא עשמה השדוך אחר מימת אביה, וכשהיא מכנסת הגדויל א"ל להחזיר כמ"ש צמין קי"ח [סעיף י"ט בהג"ה]. ואכא למדק לפ"ו דהיא הימה מכנסת הגדויל א"ל למה לא זכה הבעל מחמת מחילה שלה דהימה לה חופה עמו, וכן הקשה צמ"ו [סק"ב], ומחמת קושיא זו כתב [ד]אס היה לה ממון זכה

ה) דאין הברכות מעכבות וכו'. כן היא דעת הרמב"ם [פ"י מאישות ה"ו] והר"ש [בתשובה כלל ל"ז סי' א'] כמו שכתבתי צמין (נ"ד) [נ"ה סק"א], שם כתבתי [ד]לדעת כמה פוסקים כלה בלא זכרה אסורה כנדה [מסכת כלה ריש פ"א] היינו [ד]הברכות מעכבות, וכ"כ בשלטי גבורים דף מס"ט [כתובות ב' ע"ב מדפי הרי"ף], ואפשר דלא היו כנדה ממש, כיון דאינו אלא איסור דרבנן [ג"ס יש בידו לר"ך הברכות:

ביאור הגר"א

ד. כנסה כו'. כנ"ל סימן נ"ה סעיף ג', וכמ"ש לעיל סימן נ"ו [סעיף א'] כ"ל כו' אס כו'*

פתחי תשובה

והב"ח [שם אות ד'] והת"מ [סק"ט] והב"ש [שם], דלא זכו יורשים אלא יחזור להאב דהא הוא נתן ע"מ שתנשא ולא נתקיים התנאי, ע"ש, א"כ מבואר להדיא דבקדושין לחוד לא חשיב קיום התנאי שתנשא ושפיר מצינו לומר דעובדא דא היה גם קודם האירוסין, ועיין מ"ש לקמן סימן קמ"ג סעיף ט"ז סק"ד בענין תנאי בגט על מנת שלא תנשאי לפלוני, כתבתי שם ביש תשובת בית יוסף בדיני גיטין סי' (י"ג) [י"ב] דאם לא נישאת לו רק נתקדשה לחוד לא עברה על תנאו כו', וכ"כ בפשיטות המבי"ט ח"א סי' (של"ד) [של"ג], וכ"כ (הרשב"ץ) [הרשב"ש] בתשובה [סי' רל"ט], ע"ש. מבואר להדיא דאינו נקרא נישואין בקדושין לחוד עד שנכנסה לחופה וכדברי האחרונים הנ"ל, ושלא כדברי הבית מאיר]. וכתב עוד [בבית מאיר] כמעשה כוקן אחד שהיה לו בן חורג מאשתו שניה וגם היו לו בנים מאשתו ראשונה, ולבן הגדול דידיה היתה בת הראויה להנישא, ורצה בתקנת בת בנו ואף שקד על תקנת אשתו שלא תהא כורה בתוך ביתו אחרי העדות, ובא חוקן אל הרב ועשה קנין גמור אגב סודר מעכשיו ונתן בתמנה להווג דהיינו הבת בנו והבן חורג הנ"ל את החצי ביתו ויהיה זה נדוניה לבת בנו, והתנה שלא יוגמר הקנין בני שיבואו הזוג הנ"ל לידי נישואין, ודוקא עם זה הבחור, ועפ"ו נעשה השידוך, ואחרי זה שבק חוקן חיים לכל ישראל. ובהגיע תור הנישואין חלה החתן את חוליו ונפל למשכב, ואבי הכלה נתירא פן ימות החתן ותחבטל מחמתו ותיפול הנחלה לפני כל אחיו, החזיק לדבר על לב החתן שיתחוק ביתו עזו אך לילך למקום החופה בחצר בית הקנין בני לגמור הנישואין, וכן נעשה, ויום או יומים אחר החופה נפטר החתן מחוליו. ונשאל אם הוא ברומה להמבורא הכא באשה חולנית כו'. והשיב, לכאורה בודאי הוא דומה וא"כ לא מיקרי זה חופה כלל. ואפילו להח"מ שכתב דטעם הראשון של הר"ש חזר בו בפסקיו, מ"מ מידי ספיקא דרינא לא נפיק, ובפרט שהשו"ע סוהם כהרמב"ם [פ"י מאישות

הב"ח [שם אות ד'] והת"מ [סק"ט] והב"ש [שם], דלא זכו יורשים אלא יחזור להאב דהא הוא נתן ע"מ שתנשא ולא נתקיים התנאי, ע"ש, א"כ מבואר להדיא דבקדושין לחוד לא חשיב קיום התנאי שתנשא ושפיר מצינו לומר דעובדא דא היה גם קודם האירוסין, ועיין מ"ש לקמן סימן קמ"ג סעיף ט"ז סק"ד בענין תנאי בגט על מנת שלא תנשאי לפלוני, כתבתי שם ביש תשובת בית יוסף בדיני גיטין סי' (י"ג) [י"ב] דאם לא נישאת לו רק נתקדשה לחוד לא עברה על תנאו כו', וכ"כ בפשיטות המבי"ט ח"א סי' (של"ד) [של"ג], וכ"כ (הרשב"ץ) [הרשב"ש] בתשובה [סי' רל"ט], ע"ש. מבואר להדיא דאינו נקרא נישואין בקדושין לחוד עד שנכנסה לחופה וכדברי האחרונים הנ"ל, ושלא כדברי הבית מאיר]. וכתב עוד [בבית מאיר] כמעשה כוקן אחד שהיה לו בן חורג מאשתו שניה וגם היו לו בנים מאשתו ראשונה, ולבן הגדול דידיה היתה בת הראויה להנישא, ורצה בתקנת בת בנו ואף שקד על תקנת אשתו שלא תהא כורה בתוך ביתו אחרי העדות, ובא חוקן אל הרב ועשה קנין גמור אגב סודר מעכשיו ונתן בתמנה להווג דהיינו הבת בנו והבן חורג הנ"ל את החצי ביתו ויהיה זה נדוניה לבת בנו, והתנה שלא יוגמר הקנין בני שיבואו הזוג הנ"ל לידי נישואין, ודוקא עם זה הבחור, ועפ"ו נעשה השידוך, ואחרי זה שבק חוקן חיים לכל ישראל. ובהגיע תור הנישואין חלה החתן את חוליו ונפל למשכב, ואבי הכלה נתירא פן ימות החתן ותחבטל מחמתו ותיפול הנחלה לפני כל אחיו, החזיק לדבר על לב החתן שיתחוק ביתו עזו אך לילך למקום החופה בחצר בית הקנין בני לגמור הנישואין, וכן נעשה, ויום או יומים אחר החופה נפטר החתן מחוליו. ונשאל אם הוא ברומה להמבורא הכא באשה חולנית כו'. והשיב, לכאורה בודאי הוא דומה וא"כ לא מיקרי זה חופה כלל. ואפילו להח"מ שכתב דטעם הראשון של הר"ש חזר בו בפסקיו, מ"מ מידי ספיקא דרינא לא נפיק, ובפרט שהשו"ע סוהם כהרמב"ם [פ"י מאישות

ראש פינה - עקבי הבית

סק"ד. דגרע מגדה כו'. דנדה ראויה לנשאתה, משא"כ זו שלמה חולה מות. ור"ל דמירי שהיא עשמה כו'. כנ"ל. כמ"ש סימן קי"ח. עיין מה שכתבתי לעיל סוף סימן נ"ו [בניאור] [ב"ש סק"ו]. ולענ"ד לא קשה קושיא כ"ש מחילה על שנתנה הר"ש, דהא נלמא מדין מורה הבעל יורש אשתו, רק דרבינו חם מיקן שמייר, א"כ ע"כ אין להקדש בו כלום, דאם יחזיר יחזיר ליושני, וע"כ נפק שיה מותרת הקדש. ועוד, דהרי הר"ש מירי שקרובי האשה היו קרובי הבעל וכמו שכתבתי בניאור לח"מ [סק"ד] ד"ה הלכות, ונכיוון עשו שירש הבעל, וכיון ששם מתירס שירש הבעל ולא יחזיר להם, ודאי נאמר הבעל צדין מורה שירשנה. אמנם קושיא א"כ ע"כ אין להקדש כלל העמיק חלל שאינה הקדיש וגם לא שיה קרובי האשה רואים בך. ועל זה מירך ה"ש על נכון, דאף שכתב הוא נעצמו שם צמין קי"ח [סק"ה] דהנהיג להחזיר אפילו ציטומה, מ"מ רמ"א כנז כאל דין זה במקום שאין ניהגין קן. מחמת מחילה שלה כו'. ר"ל, מ"ש לעיל סימן (נ"ו) [נ"ז] סק"א בשם ר"ש [כתובות מ"ח ע"ב ד"ה שמואל] לענין מסירה לשלוה הבעל [דהוא זוכה צירוסה מטעם מחילה, ע"ש, והוא הדין הכא. ולכאורה יש לשק קושיא

וז, דהא נלמא אינו מונן לנאורה דברי ר"ש שם, דאין שייך מחילה בזה, כיון דמן הדין האב יורש לא שייך בזה לטון מחילה ואין דוקא לטון ממנה כדק"ל צמ"מ צמין רמ"א [סעיף ב' בהג"ה]. אך צ"ל דיון שמסרה לשלוהו מסמחא נתן להם ג"כ הגדויל שלה, וא"כ הרי (הוא) [היא] והגדויל צדמות הבעל רק שיש להאב תביעה על הבעל, וזכה הענין מהני לטון מחילה כמנואר צמ"מ צמ"מ שם, ע"ש. אבל הכא דמעשה זה היה צדקת שנתנו לה אביה, אף שייך בזה לטון מחילה כיון שאינה בידו ממש. ונראה ג"כ דקושיא כ"ש היא רק על הרמ"א דמשמע דמירי בפשיטות שירש נדוניה שיה שם לה. אמנם עכ"ל י"ל דרמ"א מירי שאינה נותנת לזר, כנלענ"ד, וכן הקשה הר"ש כו' זכה הבעל מחמת מחילה כו'. צמ"ו לא כנז להדיא מחמת מחילה, רק כנז דודאי היא יכולה לעשות ככל מה שיה כנלוה ואפילו רק הימה מזה כן היו דברי שנינו מרע כמובין כו'. ע"ש, רק כשנשאה הר"ש לא מהני לפי שאינה לא הימה לה הקדקה רק כשנשאה והרי לא היו נישואין, ע"ש. וע"כ צמ"מ ט"ו השני שם על הר"ש והח"מ [סק"ד], וכל דבריו יש להם פירכא בנקל ולא רצויה להאריך: סק"ה. גם יש בידו כו'. עיין מה שכתבתי בניאור [ל"ש] לעיל סימן נ"ה סק"א:

לשבת הסופרים

ב"ש סק"ה. גם יש בידו לר"ך הברכות. נראה דלרמ"א קאמר, ר"ל שיה כאלה, וכעין זה במו"ק צ"לה [וי"א ע"ב ד"ה תפוח] ג"כ בית שפנסת:

לעשות בצנעה חציצה ביניהם (יז) וכשבאו החתן והכלה להחרר יראו השושבינין שלא יהיו החו"כ לבדם יחד בהחדר בלי שמירה עד הטבילה (יח) ואף ביום (יט) ושלא יגעו זב"ז ולא יאכלו בקדירה א' ולא ירקרו יחד אף ריקוד מצוה באין מנהג: ל"ן (יח) מנהג השמירה בזה ליקח קמץ (יט) פחות מן מ' שנים (ק) אצל החתן וקמנה כלעיר אצל הכלה (קא) והקמץ וקמנה הנ"ל צריכים שיודעים עיני ביאה ולא מוסרים עצמן לביאה: ל"ן (קב) וטוב שהחתן ישן בחדר אחר (קג) או הוא ישן בין אנשים והיא ישנה בין נשים (קד) אבל לא מהני מה שהיא שוכבת עם אמה לבד בלי שמירה כלל: ל"ח (קה) ואחר הטבילה קודם ביאה המנהג שיקדש החתן הנ"ל להכלה פעם שנית בפני ב' עדים כשרים בצנעה בחדר מיוחד לצאת דעת הרמב"ם (קו) רק כשאירע הליך טבילה בלי שבת א"צ להרחיק טבילתה וא"צ לקדשה פעם שנית כלל ולענין יחוד על קצ"ג סקב"ב כ"ג דיהיה קודם שבת (קז) וכ"ש כשהיה מודיע להחתן קודם החופה ודאי א"צ לקדשה שנית: ל"ח (קח) יש גוהגין שאם הכלה היתה טמאה בשעת הנשואין או אח"כ בלי טבילתה עושין סיוורה וזומנין גם אנשים אחרים ואין זה נכון ויש לבטל המנהג הזה מפני הצניעות אך אם עושים קצת סעודה לאנשי הבית ואומרים שהשמחה במעונו אין למחות אבל שבע ברכות אסור לברך (קט) ונ"ל לפמ"ש לעיר ס"ק ק"ה לקדש פ"ש אין לבטל המנהג הזה וכ"ש כשעושין סעודה רק לרוב קרובים ומיעוט אחרים אין לערער כלל על המנהג דגדול כח המנהג: (קי) אם פרסה הכלה נדה אחר החופה קודם שבא עליה נ"כ צריך שמירה כלעיר

באר יצחק

כ"ו חולק על ב"ה"ט הנ"ל דאף שאינה אשמו מ"מ אסור לנגוע בנדה ע"ש ע"כ טוב כמ"ש בפנים ואף שאין לנעור בהעושין כן גם בה"ג כשאר קידושין לטהורה כיון דהמנהג כן ויש להס על מה לסמוך ע"ש"ח ש"כ בכתב כן מ"מ לכתחלה טוב לטעות כמ"ש בפנים: (יז) דצ"ע מנהג צ"ע אי לבייש חו"כ אבל מחוייבין המחומטים לטעות הפסק באופן המותר ולא יהיה ניכר כגון להלביש לה בתי ידיים (וע"ל מ"מ"ש בלדו) כדי שלא לבייש חו"כ ול"ע גדול בזה: (קג קד) כדי ללא הדיוט דסוברים שצריך דוקא ב' סומרים לכל אחד ואחד: (קז) דבה"ג כ"ע מודים וכמ"ש לעיל סקפ"ט כנ"ל פשוט:

אפי"ג

ספר המקצועות ותוס' דף ק"ג ד"ה מאו ושל"ח מערכת חו"כ ד"ע שלא לערער על המנהג דגדול כח המנהג ויש סמך לטמאה ע"ש רק שבע ברכות אחר ו' ימי החופה ודאי לא יכרך: (קי) ש"ע סעיף ד' מעור ורש"א

יד אלי

(צו) ש"ע כאן: (צו) רמ"א כאן: (צוז) ש"ס: (צט) סכ"א קמ"ו ט' והוא פשוט: (ק) רמ"א כאן: (קא) ב"ה ש"ך י"ד: (קב) ט' רמ"א כאן באריכות הרבה דיעות וכוונ"ג ביו"ד דפוס ווילנא ובאר שבע ופ"ת ז': (קג) כנה"ג: (קד) ש"ס ע"ש: (קה) כן ראיתי ושמעתי סגן המנהג וכ"כ בהיכל התשובה דשלחן מערכת דף ע"ט סק"ו דיש נוהגין כן ושיש קצת מקום לזה ואף שכתב ש"ס דנכון לבטל מ"מ כ"ל דאין לערער על המנהג ח"ו: (קי) כנ"ל פשוט דבה"ג כ"ע מודים: (קו) כנ"ל וע' באי"ש: (קה) פ"ת אה"ע סס"ב סק"ב כנה"ג זכ"ל חלק אה"ע אות ב' ברכת חתנים ותשובה מאהבה ח"א סס"ב מובא בקש"ע קמ"ט י"א יע' שד"ח מערכת חו"כ כ"ה בשם רש"ל ונתיב הייס סימן רמ"ח ע"ש כן: (קט) ובאמת דעת הנ"ל בכתובות פרק אע"פ סימן ו' בשם ושל"ח מערכת חו"כ ד"ע שלא לערער על המנהג דגדול כח המנהג ויש סמך לטמאה ע"ש רק שבע ברכות אחר ו' ימי החופה ודאי לא יכרך: (קי) ש"ע סעיף ד' מעור ורש"א

שהוא יחוד הראוי לביאה איך אפשר להארוס להתייחד עמה בנדתה הרי עדיין לא בעל וסתם חתנים אין מקדשין בביאה וא"כ מאי לשון כשר הדבר שלא הנשא עד שתטהר והרי א"א באופן אחר יותר מזה הריבינו הב"י בעצמו בס"י נ"ה כתב דהחופה היא יחוד הראוי לביאה כמ"ש שם ולפמ"ש דגם הרמב"ם יודה בשארי חופות ובאלו לא בעינן שתהא טהורה א"ש ולא כתב רק לשון כשר הדבר להידור בעלמא וזוהק לומר להחמוד דשכחה נקיים קאי ועוד דגם כזה סמורים ביהונו:

→ **מן** עוד נ"ל לומר דאפילו לדעת הרמב"ם דבעינן שתחא ראויה לביאה מ"מ אם ביכולתה לילך אחר החופה למקוה כגון שהגיע זמנה לטהרתה אע"ג שלא טבלה עדיין מותר לעשות החופה ולהתייחד עמה אף שלא בעל ולא חיישינן לתקלה בשעה ק"ה שאחר החופה מיד תטבול ולפ"ז אפשר לומר מ"ש רבינו הב"י כשר הדבר שלא תנשא עד שתטהר אין כוונתו כשהיא עדיין בימי נדתה אלא כלומר קודם טהרתה ונסתרה זו דלא חיישינן לשעה קלה שיבא עליה כתב ג"כ הגו"י מיינא מו"ד סי' קכ"ט:

מן ורבינו הרמ"א כתב דעכשיו המנהג שלא לדקדק ואין ממתניין ומ"מ טוב להודיע לרה"ק תחלה שהיא נדה עכ"ל דרוב העולם תפסו כהפוסקים החולקים על הרמב"ם וזה שכתב שטוב להודיע להחנן אינו דעת הרמב"ם אלא להודיע שבארנו בסעי' י' דלא ליהוי כחופה בטעות ומהב"ש סק"ח משמע דזהו גס להרמב"ם ול"ע כמ"ש הכ"מ ע"ש:

וְעוֹד כְּתוּב בְּסַעֲרֵי א' דְּלְהַרְמַב"ם צְרִיכִין לְכַתּוּב הַכְּתוּבָה קוּדָם הַחוּפָה כְּדִי שֶׁתְּהֵא חוּפָה הַרְאוּיָה לְבִיָּאָה וְלִמְדֵי דְּחוּפָת נְדָה הוּי חוּפָה אַע"פ שְׁאִינָה רְאוּיָה לְבִיָּאָה ה"ה אִם לֹא כְּתוּב כְּתוּבָה וּמ"מ נוֹהֲגִין לְכַתְּחַלָּה לְכַתְּבָה קוּדָם לְכֵן עַכ"ל וְהַמְנַהֵג הַזֶּה הוּא אֲפִילוּ שְׁלֹא לְדַעַת הַרְמַב"ם שְׁהָרִי אֲנִי מְפַסְקִין בְּקִרְיַת הַכְּתוּבָה בֵּין בְּרַכַּת אִירוּסִין לְבְּרַכַּת נְשׂוּאִין כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר וּבְהִכְרַח שֶׁתְּהֵא הַכְּתוּבָה לְפָנֵינוּ:

יח עוד כתב אשה חולנית חולת מות אע"פ שכונסה עם המטה תחת החופה כרי שירשנה בעלה אינה דופה כלל מאחר שאינה ראויה כלל לביאה ואין בעלה יורשה עכ"ל וזהו במקום שאין נוהגין כתקנת שו"ם ומ"מ אינו טועיל אפילו שלא לדעת הרמב"ם דנהי דלא בעינן חופה הראויה לביאה מ"מ אשה הראויה לביאה בעינן דהכל יודעין כלה

עד שתספור ותטבול וזהו בע"ה אבל כת"ח מותרת להנשא מיד ותספור אחר הנשואין ותטבול שהת"ח יודע שהיא אסורה ונוהר שלא יקרב לה עד שתטבול עכ"ל והשיגו עליו דאיך יעשה חופה טמאה ורמב"ם ויש שתרצו שמפני שאין זה איסור תורה לא החמיר בה ונ"ס סק"ג נסס ה"מ ונ"א לומר כן דכבר בארנו דלשיטתו גם באיסור דרבנן יש ליוהר כמ"ש בעצמו שיכתובו הכתובה קודם החופה כמ"ש ואפשר משום דס"ל דזה אפילו חומרא דרבנן אינה אלא זהו מחומרות שהחמירו הנשים על עצמן כדמוכח מדבריו שם שגם על דין זה כתב דכל אלו הוא חימרא יתירה שהנהיגו בנות ישראל ואינו דומה לכל איסורי דרבנן אמנם לפמ"ש לעיל דהרמב"ם יודה דבשארי החופות לא קפדינן על טהרתה א"ש כפשוטו וע"ש נכ"מ ונכ"י סו"ד סי' קל"ב שהקשה על הרמב"ם למה לא כתב בפ"י מאיסות דת"ח מותר ליטא נדה וע"ש מה שתייך ודבריו תמוהים אם לא שגאמר דס"ל כמ"ש יודעה בשארי חופות ודו"ק:

וְגַם אֲמַנָם עַכ"ז וְשֶׁלְּהִבִּין לְהַרְמַב"ם דְּחוּפָה הוּא יְחִוּד הַיֶּאֱכָר יִתְיַחַד עִמָּה דְּהָרִי אִסוּרָה הִיא לוֹ לְפִי הַחוּמְרָא וְיֵשׁ מִי שֶׁהִתִּירָה בִּיחֻד כִּיּוֹן שְׁאִינָה נְדָה וְהוּא ת"ח נְהַי"מ אֲבָל רְבִינֵינוּ הִבִּי שֶׁם חֵלֵק בּוֹה וּס"ל דְּאִסוּר לְהִתְיַחַד עִמָּה וְא"כ אִיזוֹ חוּפָה הִיא וְנ"ש וְאֲפִשֶׁר לִוְמֵר כְּגוֹן שְׁקִדוּשָׁה בְּבִיָּאָה וְנִמְשֶׁ הַנִּשֶׁ אֲפִרְסָה נְדָה דְּשׁוּב מוֹתֵר לְהִתְיַחַד עִמָּה כִּיּוֹן שֶׁכִּבֵּר בְּעַל אֲבָל דוּחַק לִוְמֵר כֵּן כִּיּוֹן דְּמִיּוּרֵי בְּת"ח אִיךְ יִקְדָּשָׁה בְּבִיָּאָה דְּרַב מִנְגִיד עַל מֵאֵן דְּמִקְדָּשׁ בְּבִיָּאָה וְלִפְמ"ש דְּהַרְמַב"ם יוּדָה בְּשִׁאֲרֵי חוּפּוֹת א"ש בְּפִשִׁטוֹת:

יך כתב רבינו הב"י בסעי' א' כיון שהכנים האיש ארוסתו לחופה אע"ג שלא נבעלה הרי היא כאשתו לכל דבר ונובה עיקר כתובה ותוספת אם תתאלמן או תתגרש בד"א כשראויה לביאה אבל אם היתה נדה ואח"כ כנסה לחופה ונתייחד עמה אינה כאשתו אלא לכל הדברים היא עדיין כארוסה מאחר שהיתה נדה וי"א דדווקא לעניין שלא תגבה התוספת היא עדיין כארוסה אבל לכל שאר דברים הרי היא כנשואה עכ"ל ודיעה ראשונה היא דעת הרמב"ם והיא הוא דעת החולקים כמ"ש ונראה להדיא שהופס לעיקר דינא כהרמב"ם ונ"כ הכ"מ סק"ג ובסעי' ב' כתב כשר הדבר שלא תנשא עד שתמדה עכ"ל וא"כ יש לתמוה דלשון כשר הדבר משמע לחומרא בעלמא ולהידור העניין והרי להרמב"ם הוא לעיכובא ועוד דלחופת הרמב"ם